סעודת סיום בתשעת הימים

נערך ע"י יחזקאל הרטמן

משנה תענית כו:

[א]משנכנס אב ממעטין בשמחה [ב] ב שבת שחל תשעה באב להיות בתוכה אסור מלספר ומלכבס [ג] ובחמישי מותרין מפני כבוד השבת [ד] ג ערב תשעה באב לא יאכל אדם שני תבשילין לא יאכל בשר ולא ישתה יין רבן

ירושלמי פסחים פסחים פ"ד ה"א

מנחתה ולעיל מנהג יומא דירחא ג מנהג. א"ר זעירה נשייא דנהגין ד דלא למישתייה מן דאב עליל מנהג.

טור סי' תקנא

ז כתב רבינו שב"ט דהוא הדין נמי כלים חדשים אסור לתקן בשבת שחל תשעה באב להיות בתוכה דגרסינן בירושלמי בפרק מקום שנהגו (ה"א):

ח (ד) נשי דנהיגן דלא למשתי עמרא מגו דעייל אב מנהגא ופירש רבינו ניסים מלשון או בשתי או בערב (ויקרא יג מח) וכיון שהשתי אסור כל שכן תיקון בגדים חדשים וראוי להחמיר בזה מראש חודש דהיינו נמי בכלל מיעוט שמחה:

ט(א) ואית דגרסי דלא למיכל בשרא ולמישתי חמרא. ומזה נהגו במקומות שלא לאכול בשר ולא לשתות יין בשבת זו ויש מוסיפין מראש חודש עד [אחר] התענית: יב ותספורת של שבת זו כתב

מרדכי תענית סי' תרלג

ולהניח ובירושלמי פרק מקוס שנהגו הני נשי דנהיגי דלא למשתי מדעייל אב מנהגא ויש גורסין דלא לישתי חמרא. אבל רבינו נסים גאון לא גריס חמרא אלא עמרא ופי' לשון בשתי או בערב וכיון דהשתי אסור כ"ש תיקון בגדים וראוי להחמיר בזה הטעם ממעטין

שולחן ערוך סי' תקנא סעי' ט-י

ט [לט] יש (כה.) נוהגים כו שלא לאכול בשר ושלא לשתות יין בשבת זו: [הגה] **(ט) כז** [מז] כ ומותר במומן של יין: י ויש שמוסיפין **(י)** (כז) מראש חדש עד התענית ז [מא] סב ויש שמוסיפין משבעה עשר עוף ל ובבשר מלוח ויין תוסס י [מה] ומותר לשתות יין הבדלה וברכת המזון: הגה [מו] ט) ונוהגין להחמיר שלא לשתות יין לברכת המזון ולא בהבדלה כ*) אלא נותנים **לא** (ל) לתינוק ז ובמקום דליכא תינוק מותר בעצמו **לב** לשתות (לא) הבדלה [מז] ג) ובסעודת מצוה כגון מילה ופדיון הבן **לג** וסיום מסכתא **לד** [מח] וסעודת (*) (לב) אירוסין [מט] אוכלין בשר ושותין יין **(יב)** כל (לג) השייכים לסעודה אבל יש לנמנם **לה** שלא להוסיף ובשבוע שחל תשעה באב בתוכה אין לאכול בשר [ולשתות] [נ] יין רק **לו** מנין מצומצם וזה אפילו **לז** (לד) בערב תשעה באב שרי [מב] ל) ובלבד שלא יהיה בסעודה שמפסיק בה:

ביאור הגר"א סי' תקנא

אבותינו לאסור כל מיני בשר. ועיין סימן תקנ"ב סעיף ב': [מה] ומותר כו'. דכהאי גוונא לא קיבלו, כמו שכתוב בהגהות מיימוניות בפרק א' מהלכות תענית [אות א] לענין תענית בה"ב שאירע בהן ברית מילה, ע"ש: [מו] [הגה] ונוהגין כו'. כיון דאפשר למטעמיה לתינוק. מה שאיז כז בסעודת מצוה:

לבוש סי' תקנא

ישתה בעצמו. אבל כל סעודות מצוה שתארע מראש חודש עד התענית ואפילו בערב ט' באב, כה כגון סעודת מילה או פדיון הבן (יג) או סיום מסכתא (יד), מותר לקבץ שם עשרה מצומצמים עם בני המצוה ואוכלין בשר ושותין יין, חוץ מסעודה שמפסיקין בה, כו ויש לוקחין עשרה מלבד (טו) הקרובים השייכים לבעל הסעודה, וכן מותרים המוהל כז והבעל ברית כח ללבוש בגדי

ט"ז סי' תקנא

(יב) כל השייכים לסעודה. נראה פירושו כל מי שהיה הולך בזמן אחר לסעודה זו הן מחמת קורבה הן מחמת שהוא אוהבו, דאיתא במהרי"ל [הלכות ט' באב עמוד רלח-רלט] אם אירע מילה או פדיון הבן וסיום מסכתא, דהן סעודות מצוה, משבנכנס אב, מותר לקרואים שם בבשר ויין. [ו]דוקא [מז] קרובים מחמת קורבה או ריעות, אבל ההולכים שם רק לשמחת ובלאו הכי לא היו הולכים הוה ליה מצוה הבאה בעבירה. ומיהו שבת

מגן אברהם סי' תקנא

להוסיף. זה לשון מהרי"ל [שם עמוד רלח], ודוקא ההולכים משום קורבה או משום ריעות, אבל ההולכים לשמחת עבירה היא בידם. ובלבוש [סעיף י] פסק כמו שכתוב במנהגים [שם] דמראש חדש עד תשעה באב לוקחין מנין מצומצם, ויש לוקחים עשרה מלבד הקרובים השייכים לבעלי הסעודה, עכ"ל. ומלאתי כתוב דנשים השייכות לסעודה מותרים גם כן בבשר ויין, ודוקא במקום שמזמנים נשים לסעודה זו. ומי שמולחין לו לביתו אסור לאכול, [נא] כמו שכתוב סימן תקס"ח סעיף ב' [בהגה]. ונראה לי דוקא פסולי עדות מקרי קרובים, [נב] עיין ביו"ד סימן שע"ד סעיף ו' בהג"ה, וכן משמע (מג) בתרומת הדשן סימן רל"א דיש ללמוד משתה מאבל. ובסיום מסכתא אף מי שלא למד עמהם יכול לאכול עמהם משום קורבה או ריעות, דהא אמר אביי [שבת סוף קיח, ב] תיתי לי דכי חזינא לורבא מרבנן דשלים מסכתא עבידנא יומא טבא לבולהו רבנן (ר"מ מינך שם יש של שלמה סוף פרק ז' דבבא קמא סוף סימן מו). [נג] ונראה לי דאין לנהוג קולות שביהם, אלא (מד) או כרמ"א בקולו. ובמומרו או בלבוש.

שו"ת מנחת יצחק ח"ב סי' צג

א) **והנה** בנוגע אם נכון להשאיר סיום לעת הצורך, אף שהמציר בזה בס' אלי' רבה הביאו בבאה"ט (או"ח סי' תקנ"א סקל"ג), אבל בס' מהר"מ מינץ הביאו הש"ך (יו"ד סי' רמ"ו סקכ"ז) כתב בפירוש, דכשבאין לסוף המסכת ישייר מעט בסוף עד שעת הבוקר יומא דראוי לתקן בו סעודה עיי"ש, ג"כ הא"ר, ועיקר טעמו שכתב שלא לאחר או להקדים רצונו לומר דוקא משום שמכוון לסיים באותו יום כדי שיוכל לאכול בשר, (דבזה מיירי הא"ר), דאז מוכח דאין עושה הסעודה משום שמחת המצוה רק עושה המצוה כדי להנות את גופו, וכנודע מש"כ

ביאור הלכה

* **וסיום מסכת.** עיין מה שכתבנו במשנה ברורה דמותרין לאכול אף אותן שלא למדו עמהן, והוא ממגן-אברהם ואליה רבה. ועיין בסידור של רבי יעקב עמדין שדעתו דהיינו המחזיקין בידי הלומדים בממונם, וגם הגבאים המשגיחים עליהם ומשרתיהם, כל אלו מותרים אפילו יהיו רבים, אך לזמן אחרים מלבד אלה מפני הכבוד והאהבה אם לאיזה תועלת שהוא הוא איסור גמור. ומכל מקום פשוט דאם אותן הבאים מסייעין לעשות הסעודה בוודאי מותר, דהוא בכלל מה שאמר הגמרא: תיתי לי דכי הוי מסיימי רבנן מסכת עבידנא יומא טבא לרבנן, וכמו

ערוך השלחן סי' תקנא

כח ודע שיש שמניחים הסיום מסכת על ימים אלו כדי לאכול בשר ודבר מבורר הוא דאע"ג דבמ"ק [מ' .] מוכח דמותר לשייר מקצת הגמר לסיום מצוה כדאיתא שם בבניין בהמ"ק ע"ש מ"ט להניח לכתחלה בשביל אכילת בשר לא נאה ולא יאה ויש שלומדים לכתחלה מסכת כדי לעשות סיום בימים אלו ודבר זה אפשר כדאי לעשות שעי"ז יעסוק בתורה מיהו אין לבקש על הסיום רק ת"ח השייכים לליטור התורה ואנחנו לא נהגנו בסיום ואפילו כשיארע סיום בימים אלו אנו מניחין הסיום עד אחר ת"ב כדי שנוכל לשמוח בשמחת הסיום לכבוד התורה כראוי:

משנה ברורה סי' תקנא

(עח) אפילו כוס של ברכת-המזון יש להתיר לשתות, דלא גרע מיין שבתוך הסעודה דהותר: (עג) **וסיום מסכת.** (עט) ומכל מקום אם לא נזדמן בלימודו הסיום לא ימהר או יאחר בשביל זה, וגם אם לא היה עושה סעודה בשאר הימים אפשר שלא יעשנה גם עתה, אכן אם נזדמן כראוי, (פ) מותרין לאכול אף אותן שלא למדו עמהן, אם היו הולכין ובאין גם בזמן אחר משום ריעות: (עד) **וסעודת אירוסין.** אף דמבואר לעיל בסעיף ב דאסור לעשות סעודת אירוסין, אפשר דמיירי שלא בשעת אירוסין